דברי ישראל

מכתבי קודש ודברי קודש

מכ"ק רבינו הרה"ק האדמו"ר
אור ישראל מסטאלין זצ"ל
בן כ"ק הרה"ק אדמו"ר הצעיר
הרה"צ ר' אשר מקארלין זצ"ל
בן הרה"ק בעל הבית אהרן זצ"ל

כולל:

סדר היום, דברי צחות ומילי דחסידות
הדרכה והתחזקות שבחו וגדלו ואחרית ימיו

ונלוה לזה:

מכתבי קודש מבניו הקדושים האחים האהובים
ה"ה הרה"צ ר' אשר והרה"צ ר' אהרן
הרה"צ ר' יעקב הרה"צ ר' משה אדמו"ר בסטאלין
והרה"צ ר' יוחנן האדמו"ר מסטאלין — קארלין
זצוק"ל

נערך ונסדר ע"י המלקט
אהרן ב"ר אשר הויזמאן
ירושלים שנת תש"ל

ברכת אהרן - פרח מטה אהרן הויזמאן, אהרן בן אשר עמוד מס 145 **הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה**

"ישראל אשר בך אתפאר"

רבינו הרה"צ אור **ישראל** וקדושו, נולד לאביו הרה"ק ר' **אשר** מקארלין זצ"ל, ביום ג' שהוכפל כי טוב יוד ימים לחדש כסלו שנת ורב להושיע (תרכ"ט).

אביו הרה"ק הי' בטבעו בעל בכי, פעם נכנס לאביו הרה"ק אדמו"ר הזקן זצ"ל, ואמר אליו: טאטאלע דוא לעריג'סט און דאבוג'סט, אבער איך — וואס וועט זיין פון מיר, וענה לו: דוא פראוועס'סט דאך מקואות, ולא רצה להרגיע את עצמו, עד שאמר אליו: דעריבער וועסטו האבין אקינד וואס מיא וועט איהם ניט זען לערינען און דאבונען און וועט ניט פראווען קיין מקואות, און וועט זיין גרעסער פון אונז ביידין.

רבינו אדמו"ר הזקן בירך אותו: אבריכה עליונה זאלסטו זיין, עשרים אלף עינים זאלין אויף דיר קוקין, און דוא זאלסט אין זיי אריין קוקין.

והוסיף לו עוד, ואמר אליו: איזה מתנה אתן לך, כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות זה לא נחשב אצלינו לכלום, אולם אתן לך ארץ-ישראל — יודין פאר חסידים.

בהיותו כבן ארבעה שנים, ראה אותו אביו הרה"ק ואמר עליו: נעט דער גרויסער; שהוא ממש כמו זקנו הרה"ק ר' אהרן הגדול זצ"ל. ואחר כך הלך אחריו למקוה, ועמד (על המדריגות) כנגדו, והביטו זה על זה זמן מה ולא דיברו כלום, ואחר כך אמר אליו: טאטאלע טינק זאך, וחזר לדרכו.

שאל אותו זקנו הרה"ק איזה שאלה, וענה תשובה פיקחית, ואחר כך ראה את אביו, אמר אליו: מיר האבין נישט גיוווסט וואס אבר דעת ער איז, ווען מיר וואלטין גיוווסט זיין גרויסין שכל, וואלטין מיר אנדערשט גירעט מיט איהם.

אחד מאנשי שלומינו נשא אותו על ידיו וקיבל איזה הכאה, ולא רצה להתפייס לזה, ונכנס לאביו הרה"ק וסיפר לו, ואמר אליו: לך ובקש ממנו מחילה, כי מלכותיה תחת אודניה קיימא.

הרה"ח המפורסם ר' אברהם יצחק מקאברין ז"ל, שאל את רבינו בטרם שנעשה בר-מצוה, וואס טוט ער מיט איין צד, וענה: אונזער שטייגער איז, אז איין צד הערין מיר ניט.

וזה מה שכתב עליו הותנו-זקנו הרה"ק ר' **יוחנן** מראחמיסטריווקא, לזקנו אבי אמו הרה"צ המפורסם ר' **אלימלך** מגראדזיסק — על דבר נכדם.

יקר מאד בעיני חתן בני ונכדי הרב ר' **ישראל** שליט"א, כאשר ראיתיו ותחי נפשי, ונפשי קשורה בנפשו ליהנות מנועם זיו הדרתו המבהיק לנו בכל פינות, אשר ממש הולך בדרכי אבותיו הק', ותוכו כברו, לכן לראות להסיר את כל המכשולים הסובבים לכרם בית **ישראל**, והי' פריו למאכל ועלהו לתרופה, פרי צדיק לגאון ולתפארת.

יראו עינינו וישמח לבנו. **יוחנן בהרב ר"מ מטשארנביל**

דברי ישראל

סדר היום שדיבר אדמו"ר הק' זצ"ל מסטאלין עם אנשי שלומינו חסידי סטאלין

עיקר הכנה הוא לידע און גוט באַרעכינען פאַרין דאַבונען, לפני מי הוא עומד להתפלל, ולכוין פירוש המלות, און מידאַרף בּישט קריכין אין הימל, וכשירגיל בזה הדרך איזה זמן, וועט מען ממילא באַקומען חיות.

אַז מישטעלט זיך דאַבונען אָדער לערינען, דאַרף מען זיך אריין טאַן אין דעם, און אַרויס טאַן פון אַלץ, מידאַרף וויסין אַז אין יעדער מינוט קאַן מען אַסאַך טאַן און טאַן.

לערנען דאַרף מען וואס מיקען, און וויא ווייט מיקען, גמרא איז דער עיקר לימוד, און דער נאָך שלחן ערוך הלכות קריאת שמע ותפילה והלכות שבת מיזאל וויסין וואס אַיוד דאַרף האָבין, איך וויים בּישט וויא אַזוי מיקאַן זיך באַגיין אַן דעם, דאַס מוז מען דאָך האָבין, לערנען זוהר נאָר אַמאַל, מהיכי תיתי זאָגין נאָר אַשטיקל, אָבער גמרא איז דער עיקר.

דער כלל איז אין יעדער זאַך דאַרף מען גיין בדרך הממוצע, אין אַלע מדות דאַרף מען גיין בדרך הממוצע, און כעס — דאַס מיט דיא גרעסטע הרחקה, וויא ווייט מעגליך, ווייל כעס בחיק כסילים ינוח, חוץ דעם ווייטער אַלע מדות נאָר גלייך.

דער יצר הרע רעט אַן דעם מענטשין ער זאָהל זיין צוא פיהל גיהובין, אָדער צוא פיהל גיפאַלין, דאַס הייסט גינאַרט, אַמענטש דאַרף זיך תמיד האַלטין חציו חייב וחציו זכאי.

בענין אהבת חברים אמר: אַלץ מיטין רצון, ליב האָבין דאַרף מען אַלע יודין, מידאַרף וויסין ווען, געוויינטליך דיא העמד איז נעווינטער, און מידאַרף זיך אויס קלויבין איין חבר.

איטליכער זאָהל וויסין בּאַ זיך אַז ער איז דער קלענסטער פון דער קאַמפּאַניא, וועט ממילא גוט זיין. איך וואָלט וועלין מיזאָל זיך אַלע באמת ליב האָבין, נאָר וואס קאַן מען פון האַרץ יענעם אַרויס נעמען, נאָר על כל פנים זאָהל זיין צוא גידעקט וועט שוין במילא גוט זיין.

בענין מחשבות זרות, דאָס איז דאָך גאָר אַן אַגבול אַודאַי אויף שלעכטע זאַכין, דאָס טאָר מען גאָר בּישט קלערין, נאָר אפילו אויף גוטע זאַכין דאַרף מען אויך בּישט קלערין, מידאַרף זען אַז מיזאָל דאָס צוא שלאָגין, גאָר ניט, מידאַרף ניט לאָזין צוא שפּרייטין דיא מחשבות, און אַמאָל איז פאַראַן אַז מיהייבט טאַקי אַן קלערין ניט גוט, קעמען אין גאַנצין פאַר קריכין, נאָר

רודערין דארף מען ניט, און מיט אביסל שמחה און אהבת חברים, ווערט דאס ממילא בטל.

אמר לאחד בענין אהבת חברים, אז מידארף ניט אריין קלערין אין גוטין ברודער, און מיינען אז יענער איז אַמלאך.

אודות התבטלות פאר אַגוטין ברודער, שאם אין לו זה על כן אינו ציית לו ואינו אוהב אותו כל כך, אמר: דאס איז אויך מחמת מיא קלערט אריין צוא פיהל אין יענעמ'ס מדות, מידארף האבין אמונה און התקשרות אין גוטין ברודער, מער וויא אין רבי'ן אליין.

בענין פניות בעת התפילה, אמר: מידארף גאר נישט אריין קלערין אין דעם, ואודות מחשבות זרות, אמר: אז מידארף ניט אריין קלערין הן לרע ח"ו והן לטוב, מיטוט זיך אריין אין אַעגין, אדער מידארף אריין קוקין אין אַספר הקדוש.

בענין התקשרות אמר: התקשרות איז מיטין ווילין, אז מיא וויל נאר, און מיט דער מחשבה, יא יא מיט דיא מחשבה, מיא גיט זיך אַציא צוא.

אמר לאחד: ווייסטו וויא אַרעגין מאנטיל ווערט גימאכט, ששה בעלי מלאכות שניידין דאס אויף שטיקלאך, און דער נאך קומט אַוועג פירער און מאכט פון אלעס איינס.

לאלה שנוסעים בדרך, אמר: אַודאי איז אין וועג ניט אזוי וויא אין דער היים, דארף מען זיך גוט אכטונג געבין. ומענין ויכוחים בעניני חסידים, אמר: מידארף בכלל נישט האבין קיין ויכוחים.

בעת התפילה אם הרעיונות משוטטות בענינים אחרים, אמר: השי"ת האט גיגעבין דעם מענטשין אויגין קען מען דען זאגין אז מיזאל פאר מאכין דיא אויגין, נאר אז סיקומט צוא אַדאבונען דארף מען זאך ארויס טאן פון אלץ, לאמיר זען וואס איז דען דער חילוק פון מתנגדים צוא חסידים, בא מתנגדים איז דאך אויך דא יראים ושלמים, נאר פארט וואס הייסט מתנגד, אַמתנגד איז ליימיג, אַחסיד איז, אז סיקומט צוא אַדאבונען דארף מען זאך פאר געסין פון אלץ און מידארף זיין לעבידיג.

בענין אהבת חברים, אמר: וואס הייסט, סיאיז דאך דבר המחויב מן השכל, אז מידארף יענעם ליב האבין, ווארום אז מיהאט יענעם ניט ליב, האט דער חבר דיר אויך ניט ליב, ומאי דשנא עלך לחברך לא תעביד. אזוי וויא מידארף גלויבין אין דער נקודה, אזוי דארף מען גלויבין אז דער חבר האט דיר ליב, און אזוי דארף מען גלויבין אז דער חבר האט ניט קיין חסרונות.

ועוד אמר: פאר וואס האסטו עם ניט ליב, גלויבסטו דען ניט אז יענער איז דיר אַגוטער פריינד, מידארף גלויבין, איבער הויבט איז מאי דשנא עלך לחברך לא תעביד.

צוא דיא אלע זאכין, איז שמחה, און אַביסל ניט קיין גאוה, און אַביסל שפלות.

ברכת אהרן - פרח מטה אהרן הויזמאן, אהרן בן אשר עמוד מס 148הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ימים הנוראים בסטאלין

בשבת של סליחות הי' עולם גדול, ובשבת קודם התפילה עמדנו בבית הכנסת עם עוד אברכים וידידים ודיברנו יחד, אשר כפי שכתוב בספרים הקדושים שבשבת זה צריך כל אדם לעשות חשבון הנפש מה שעשה בכל השנה, ובשבת זה אפשר לכל אדם לתקן כל מעשיו שעשה בכל השבתות וכל ימי השנה, ואם כן אם אנחנו נעשה כל אחד ואחד חשבון צדק ממעשיו, הרי אין בידנו כלום, וגם בודאי לכל אחד ידוע לו נגעי לבבו ומעשיו שעשה ח"ו, ועמדנו כך בשברון לב מאד, ונגמר בדעתינו שנלך יחד לרבינו זי"ע, וכל אחד ואחד יגלה לכ"ק את נגעי לבבו, ולבקש ממנו שיתן לנו עוזר במה להטיב דרכנו על להבא, ומדי דברי בם יחד כל אחד בלב נשבר, והנה כ"ק רבינו בא לבית הכנסת למקום שדברנו שם בתחילה, יחד האברכים וידידים, ונגש אלינו ולא שאל אותנו שום דבר, והתחיל לדבר דבריו הקדושים בזה הלשון: מידארף זאגין משה'ן (ז'אגדאר), אז היינטיגער שבת איז אַכולל פון אלע שבתים פון אַגאנץ יאהר, על כן דארף מען מאכין אגרויסין קוגיל, דיא גרויס וויא אלע קוגלען פון אַגאנץ יאהר, ואנחנו לא דיברנו שום דבר, כי ראינו אשר דבריו ברוח הקודש נאמרו, ואחר כך אמר: נוא עס איז דאך באוווסט אז היינטיגער שבת איז דער כללות פון אלע שבתים, און איז גרעסער פון ראש השנה, און יעדער יוד דארף מאכין אַחשבון פון זיינע גישעפטין פון אַגאנץ יאהר, נאר אַגוטער בוך־האלטער (רואה חשבון מצוין) רעכינט אויף גיך און רוהיג און פריילִיך, און גיוויס האט ער ניט קיין טעות, און אויב ער גיפינט יא עטליכע אטשיפקעס (איזה חסרון), איז ער ניט מרה שחורה־דיק, און מאכט בא זיך רעכט באשר היינטיגס יאהר האב איך ניט גיפיליוועט דעס טאג בוך, אויף דעם נייעם יאהר וועל איך שוין פיליוועו דעם טאג בוך, וועט שוין אין סוף יאהר זיין גוט.

ואחר כך אמר וזה לשון קדשו: דאס איז אַכלל אין אלעס, אפילו חשבון הנפש דארף מען זיך אַמאך טאן דעם חשבון לעבידיג און פריילִיך אזוי וויא דער גוטער בוך־האלטער, און אפילו עס איז ניט אזוי גלאטיג דארף מען בעטין סליחה, און אויף ווייטער פיליוועו דעם טאג בוך.

ושאל אחד וויא קאן מען זיין פריילִיך מיט אזא חשבון הנפש וויא יעדער ווייסט בא זיך, ועמד ממקומו ואמר: מיר מיינען נישט שמחה של מצוה, מיר מיינען פשוט'ע שמחה, ניט מרה שחורה־דיק ח"ו, והלך לו כ"ק רבינו והשריש בדבריו הקדושים בלב כל אחד ואחד שמחה שאין לשער, אשר הי' לנו בשבת זה, וכן לכל הימים של ראש השנה לשמחה ולששון בטוב לב.

נזדמן לסוחר אחד להיות בראש השנה בסטאלין, וכאשר נכנס לבית־המדרש לפני התפילה, ראה שהחסידים יושבים שם זה לומד דף גמרא, וזה אומר

תהלים, וזה נוהם כארי בשערי ציון, וכן כלם, והסוחר הזה היה איש פשוט מאד, ונשבר לבו בקרבו שלא ידע ללמוד ולשנות, ולא יכול לפתוח פיו, ואיך עברו עליו ימיו לתוהו ולריק, וכך התחרט בלבו כל משך זמן התפילה, וכשישב רבינו לשלחן הטהור, קרא רבינו ופתח בהאי לישנא: „וואס איז אַבלאט גמרא, און וואס איז אַקפיטל תהלים — אז מיא צוא ברעכט זיך פאר דעם אויבערשטין — דאס איז אַדף גמרא און דאס איז אַקפיטל תהלים", והחסידים בשמעם את דבריו הקדושים, לא ידעו את כוונתו הטהורה, ואחר כך בא העת וכלם שתו לחיים עם רבינו, וכשעבר הסוחר הזה בין כלם, פנה אליו רבינו ואמר אליו המאמר הנזכר, וראו כלם שעבורו נאמרו מרגניתא זו, מה שהרגיש את כל לבו ברוח קדשו.

בליל יום הקדוש אחר שיר היחוד כשיצא רבינו מבית הכנסת לביתו דרך מעבר הבריקיל, ופגש אז את הרה"ח המפורסם ר' שמעון ז"ל מחיפה בעמדו שם, ובידיו הטהורות קנח את עיניו, ואמר אליו בזה הלשון: אוי, דיא אויגין איז אזוי וויא מיט גלאז אנגישאטין, ונתכוון שהוא כבר עיף יותר מדי, והתחיל לדבר דבריו הקדושים: כשהייתי בקיוב בהודאוונע, (זהו אורוות הסוסים של המלך), המשתרע על כמה קילומטרים, ותיאר רבינו את ההון הרב שהשקיעו שם, היינו: הפאדליגע נעשה מפליטורה, וכל סוס יש לו חדר מיוחד עם שפיגלען (ראי) סביבו, והסביר הטעם — כי הסוס כשרואה סוס אחר עמו, פרעסט ער אויך, והגג מכוסה בתבן, וכל הארמון אינו מובטח באחריות, כי שום חברה אינו רוצה לקבל עליו להבטיח הון רב כזה, והנה כל הארמון הזה נמסר רק לשומר אחד בלבד לשמרו, ומובן כי בגפרור אחד אפשר להבעיר את כל ההודאוונגא, וסיים את דבריו הקדושים: היינט קענט איהר שוין פאר שטיין וויא אזוי קען זאך דער שומר לייגין שלאפין און צוא טאן אַ אויג... ואמר לר' שמעון: אַגוטין יום־טוב, ונכנס לחצר קדשו.

ביום הכפורים בעת נעילת שער שהה רבינו בביתו עד לפנות ערב, ואחר כך נכנס לתפילת נעילה, וראה שהעולם מדברים ביניהם, ושאל מה השיחה, ואמרו לו שהשעה מאוחרת מאד, והקפיד עליהם, ואמר: שעכשיו בעת נעילת שער אין הזמן למהר, והמשיל להם משל ממלכה אחת שנסעה לאיזה מקום יחד עם בני לויתה, ובאמצע הדרך פגש אותם שלג וכפור וקור נורא, וגם החשיך עליהם הלילה, ולא מצאו מקום מקלט לעצמם, ויהי כנסעם מצאו כפר אחד ושלחה המלכה שליח מיוחד לאנשי הכפר שיקבלו אותה ללון שם עד הבוקר, והשליח הלך מבית לבית ואף אחד לא רצה לקבל אותה לביתו באמתלאות שונות ותירוצים שונים, עד שמצא בית אחד שנתרצה לקבל את המלכה בביתו, ופינה את הבית בשבילה, וכיבד את המלכה מאד מאד כראוי למלכות.

והנה קם הבר נש הזה חצי שעה בטרם שהאיר היום, ודרש מהמלכה שתעזוב תיכף ומיד את ביתו, והמלכה

ברכת אהרן - פרח מטה אהרן הויזמאן, אהרן בן אשר עמוד מס 150 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ביקשה ממנו בכל מיני בקשות שיחוס עליה ויחכה עוד חצי שעה לכל הפחות עד שיאיר היום, ולא הועיל כלום, והוא באחת שתעזוב תיכף ומיד את הבית, והיתה מוכרחת לנסוע תיכף לדרכה.

כשחזרה המלכה לבית מלכותה, סיפרה למלך את כל ונוכחת מכל מה שעבר עליה בדרך, וכל מה שקרה לה בכפר ההוא, קענט איהר פאר שטיין דעם שטראף שהטיל המלך על הכפר הזה, ועוד יותר העונש הכפול לאותו האיש שקיבל אותה לביתו ואחר כך גירשה מעל פניו ללא רחם.

והטעים הדבר, כי אלו תושבי הכפר שלא הבינו את ערך המלכה וחובתם כלפיה, להם מגיע רק עונש על אשר לא השכילו להבין, אולם אותו האיש הרי ידע והכיר בגדולתה והעריך גודל החיוב בכבוד המלכה שבאה בצל קורתו, וטרח ויגע וקבלה בכבוד מלכים, ולבסוף לא עצר רוחו לסבול עוד מחצית השעה, עד שהמלכה היתה יוצאת מעצמה, ועוד הי׳ עליו ללוותה כראוי, ובשביל זמן קצר כזה — קלקל פעולתו הטובה, וראוי הוא לעונש כפול.

כך הוא הענין ביום הקדוש — כל היום צמים ומתפללים, וכשמגיע עת תפילת נעילה, עבור עוד כמה רגעים כבר ממהרים ונחפזים כדי לגמור התפילה ולרוץ לבתיהם כתינוק הבורח מבית הספר.

בחג הסכות דיבר רבינו הענין מעשר סכות, ועל כל סכה מוציאים לחם ומים, שזה דוגמא ליו״ט שפורשים אחר כך בימי החול למדבר, וצריכים ליקח מהיו״ט לחם ומים וחיות על ימי החול.

בחול המועד סכות לאחר שגמר שיר השירים כמנהגינו, הגביה את הספר ונענע ואמר: למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך.

דברי צחות

אמר במליצות חן: וזה לשון קדשו, מיר זיינען גיפארין אונטער וועגיג׳ס, דאכט זיך אז סיאיז ליכטיג, פלוצלינג עס ווערט טונקיל, און מיפארט ווייטער, הא! עס ווערט ליכטיג. כך הוא באדם, ומעט מן האור וכו׳.

עוד אמר במליצות חן, בערבות סיביר שם הקור גדול מאד, ויש שם מחוז (יותר עמוק וקרוב לציר הקור הגדול אשר לפני קרתו מי יעמוד) שהקור נורא מאד, והאנשים הגרים שם הם צדים חיתו צבי, וכל מאכלם איז פון הערשין, וגם אהליהם שבהם מתגוררים נבנו מעצמותיהם של הצביים, ובפרט היסק התנור הוא רק מעצמות אלו, וכל עסקם הוא בזה, ורועים ומתדשנים עם הצביים, ולכל זה יש חדשיים בשנה שהקור גובר לאין נשוא, ואז אי אפשר לטפל עם הצבי, ונוטשים אותם לנפשם, והאנשים מסתגרים לכל הזמן הזה, עד שנגמר חדשיים אלו יוצא הרועה „און גיט אפייף אפייף, און אלע הערשין קומען זאך צינויף אין איינעם״. וזה יהיה בעת הגאולה במהרה בימינו.

מיר האבין גיזען אוועגילע איין גישפאנט אכלב, האבין מיר גיזען אז א הונט פאר דינט זאך אויך זיין כשר ברויט... (זה אמר כשנכנס לפרעדני ומצא שם אנשים גסים ועמי הארץ).

אמר בדרך הלצה: דער וואס ליגט אין קאפ אוואו צו זעצין דעם הינטין, איז ער פון אויבין ביז אראפ הינטין.

ואמר בשם זקנו הרה״ק ר׳ אהרן הגדול זצ״ל מקארלין, אז אמענשט ליגט אין געלט, זעהט מען זיך אליין, ס׳איז אפשוטע זאך, אז מען נעמט אשטיקיל גלאז און מילייגט ארונטער אשטיקיל זילבער, זעהט מען זיך אליין.

כשיצא הטליגראף בעולם ראינו שמילה אחת יקרה מאד, וכשנודע מסילת הברזל, ראינו שרגע אחד יקרה מאד, וכשהופיע דבר הטלפון, ראינו: „אז מירעדט דא הערט מען דארט ווייט ווייט״.

פעם אחת דיבר רבינו מהמכונות שישנם בעולם, ואמר: וויא נעמט מען אזא מאשין ער זאהל מקבל זיין דעם מענטשין׳ס אייגינע דיבורים, וועט ער זען אז אין 20 יאהר ארום וועט דאס עם צוניץ קומען.

כשנסע על מסילת הברזל בין סוחרים נכבדים, וגם רבינו לבש בלבוש הדר, וישב ביניהם, ובחשבם עליו שהוא סוחר נכבד ועצום, שאלו אותו: מה עסקו, וענה להם שהוא עוסק עם העצים שעושים גדרים לשדות. מיט פלעקער וואס באשיצט פון איין וועג צו דער צווייטע, און אצאם קעגין כפירה.

בפעם אחרת אמר: שעסקו עם פלעקער, מיר מאכין פון פלעקער מענטשין.

דער בעסטער מאכל איז בא אונז, וואס מיר האבין שוין גיגעסין, און דער ערגסטער מאכל איז דעם וואס מיר דארפין הערשט עסין. וסיפר מזקנו אדמו״ר הזקן זצ״ל, בעת שאכל סעודת הערב, הכיר על אחד שלא הביט בעין יפה, ואמר אליו וואס האסטו היינט גיגעסין, וענה זה, אשווארצין קרופניק מיט נישט, ואמר רבינו אדמו״ר הזקן: „אין אשווארצין קרופניק מיט נישט קען מען אויך דער טרינקען דיא נשמה״.

ביקש ממנו מישהו תרופה לכאביו, ונתן לו, אחר כך שכח האיש את שם התרופה, ופנה לרבינו שיאמר לו פעם שנית, וענה לו בזה הלשון: „דוא משוגע׳נא קאפ! דוא דארפסט שוין גאר נישט״.

ביקש ממנו מישהו שישפיע על החוסים בצלו — רוחניות און גשמיות, — דער עיקר האט ער גימיינט דיא גשמיות — וענה לו רבינו: מיר האבין גימאכט אברונען און גיצויגין רערין צוא יעדין איינעם, און אז סיאיז גיקומען אשגץ און מאכט אנקב בצינור, וואס זיינען מיר שולדיג.

לאחר השריפה שפרצה בסטאלין ונשרף כל החצר הק׳, בא מושל המחוז לנחם את רבינו, אמר לו רבינו: בן אדם שאינו מוכן להיות היום מלך, ולמחר יהי׳ חופר באדמה, אין זה בן אדם.

אחד שח לפניו את מר לבו ורוב הצרות שיש לו והוא אובד עצות

ברכת אהרן - פרח מטה אהרן הויזמאן, אהרן בן אשר עמוד מס 152הודפס ע״י תכנת אוצר החכמה

מה לעשות, כהתימו את כל דבריו אמר אליו רבינו: פון וואנען ווייסטו אז מארגין וועט דיר נישט זיין ערגער, והלך ממנו, ונשאר עומד נבהל ומשתומם מתשובה זו, שהוסיף לו עוד צער על יגונו, שיוכל להיות שמחר יהיה לו יותר גרוע מהיום, והיה שרוי בדאגה עד שנכנס שוב פעם לרבינו, והסביר לו רבינו כוונתו בתשובה זו, ואמר אליו: דע כי כל הצרות שהצעת לפני, הם כאין וכאפס לגבי הצרות שלנו, קודם כל הצרות של בני, ועוד צרות הרבים והכלל בלי שיעור, ועל כלם צר לי מאד שלא אוכל לצאת בכ"א, ואולם בזה הנני מחזק את עצמי, כי בכל לילה לפני שאני הולך לישן — אני מצייר בדעתי כי מחר בבקר כשאקום אמצא את עצמי במכאובים קשים, ובני הבית והילדים כלם יהיו חולים מסוכנים, ותבוא אש ותשרף את כל הבתים והרכוש וכו', וממילא כשאני קם בבקר ואני מרגיש את עצמי בריא אולם, ובני הבית והילדים ב"ה בריאים ושלמים, והבתים והרכוש הכל על מכונו, וכלום לא חסר, אני שבע רצון מאד, ונותן שבח והודיה להשי"ת על זה לבד, שהיה יכול להיות אלף פעמים יותר גרוע ח"ו מעכשיו.

כשעמד ליד החלון והגה ר' יעקב רץ, דפק עליו רבינו בחלון, וצעק אחריו: ר' יעקב! למה אתה רץ, והתנצל זה, שהוא רץ אחר פרנסתו, ואמר לו רבינו: און פון וואנעט ווייסט איהר אז איהר לייפט צוא דיא פרנסה, אפשר אנטלויפט איהר גאר פון דיא פרנסה.

מילי דחסידות

אמר להחסידים: פריער פאלאדעט וואס איהר ווייסט אליין, דער נאך וועט איהר קומען צוא אונז.

אמענטש איז אאייביגער עובד (דינער). און מידארף נישט ווארטין ביז מען וועט האלטין דער ביי, זאהל אמענש נעמען דעם טלית און תפילין, אוועג לייגין על השלחן ויאמר: אז איך וועל האלטין דער ביי וועל איך דאבונען, אין עבודות ה' דארף מען טאן אפילו מען האלט נישט דער ביי, און אז מיטוט העלפט דער אויבערשטער

על החסידים הי' אומר: זיי זאלין מיר זיין גיטריי העלפט וויפיל מיר זייגען זיי גיטריי, וואלט גוט גיוועזן.

לחסיד אחד אמר: גלייב מיר אז וואס איך טוה נישט מיט מיינע 10 פינגער, (והראה על אצבעות ידיו הק'), האב איך נישט, היינו בעבודת ה'.

חסיד אחד מאר"י כשקיבל ממנו ברכת הפרידה, אמר לרבינו: השי"ת יעזור שישאר אצלי רשימה מכל הזמן שהייתי כאן בסטאלין, וענה לו: אודאי אודאי, והתנצל זה הלא הבע"ד אינו נותן, ער דער לאזט דאך נישט, וענה לו רבינו: וואס מיינט איהר בא אייך איז דאס שוין יענע וועלט, בא אייך איז שון נישטא קיין יצה"ר, מידארף הארוועון, און דער פאר העלפט דער אויבערשטער, ואחר כך אמר אליו: שאצליכם אם עושים איזה

ברכת אהרן - פרח מטה אהרן הויזמאן, אהרן בן אשר עמוד מס 153 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

דבר קטן, יכולים להגיע למעלה, בא אייך קען מען טאן, און וואס מיטוט דער לאיינגט מען גאר אויך, און מיקען דער גרייכין אסאך מער און עפיס בעסער.

עוד שאל ממנו, אם ילמוד קודם חצות לילה או לאחריו, וענה לו: אודאי הוא יותר טוב אחר חצות, שאז המוח הוא במנוחה, אבל אינו דומה בקיץ לחורף.

בעת הפוגרומים ברוסיא, נכנס לבית הכנסת ושמע שמדברים אודות המצב הנורא, ואמרו שזה לא בחנם, רק ההתנהגות והפריצות גרם לכל הצרות, ותענה להם רבינו ואמר: דאס אלעס וואס דיא וועלט פירין זאך ביט וויא איוד דארף זיך פירין, דאס נעמט ער אויף זיך, דער עיקר זאלט איהר אליין אכטונג געבין אויף אייך אליין, שלא יהיה בכם שום חסרון.

אברך אחד נכנס אליו ואמר: שרוצה מרבינו שידבר עמו חסידות, ואמר לזה שיאמר לו מה זה חסידות, וענה האברך על כמה דברים שלדעתו זהו חסידות, ולא הוטבו בעיניו, ואחר כך אמר לו רבינו: חסידות איז הארץ, און אויב דוא האלסט דער ביי וועלין מיר ריידין.

אברך אחד רצה לבקש מרבינו זצ"ל, שיאמר לו איזה דבר במילי דחסידותא, והתיישב בדעתו כמה שנים אם לבקש, אפשר האלט ער נישט דער ביי, עד שפעם אחת אמר לרבינו בקשתו, והביט בפניו מראשו ועד רגליו, ואמר אליו: דוא זאלסט גיין טריט און טריט, און נישט קוקין ארונטער זיך, היינו שלא יביט לאחוריו.

אמר לאחד כשקיבל ממנו ברכת הפרידה דוא זאלסט וויסין אז מיר האבין דא ניט קיין האלבין יצר הרע וואס דארטין, דער עיקר אז מיזאל ניט קיילע מאכין, איז ממילא אין אזוי אהייליגין ארט ווערט פאריכט, ואחר כך אמר: איך וועל דיר מפורש זיין מיינע רייד, א מענטש אז ער קומט אין אנייעם ארט דארף מען זען דיא חסרונות וואס דארט גיפינט זאך, דאס איז דער בעל דבר, דארף מען זיך דערפון גוט פיליוועז, (להשמר מזה בעינא פקיחא).

ועוד אמר: איך וועל דיר זאגין נאך אפינער, איך וועל דיר געבין אפרימער (אביישפיל), דארט איז מען גיחאפט אין אהבת הכבוד, ממילא ווערט דערפון אהבת הנצחון, דארף מען זאך דערפון גוט פיליוועז, נאך אפרימער וועל איך דיר געבין, דארט איז דובר אמת נאר בלבבו, און מיט דעם מויל איז ניט אזוי, דארף מען זיך גוט פיליוועז.

להרה"ח ר' נחום מרדכי שוחט, אמר: שיראה להזהר במצוה אחת, כדרך שאמרו חז"ל אביך במאי זהיר טפי, ואמר אליו: כי לדעתו טוב יותר מצות הכנסת אורחים, כי כל המצות קשה מאד לעשותם בלי פניות, אבל בהכנסת אורחים מצינו, שהאומר סלע זו לצדקה כדי שיחיה בני וכו', אם כן משמע שדבר זה מותר אפילו עם פניה.

ובענין להתרחק ממדות רעות, אמר לו: שהגרוע מכלן הוא גאוה, כי

בכל העבירות כתוב השוכן אתם וכו', אבל על גיאות כתיב אין אני והוא יכולין לדור כאחת, ובפרט לשוחט, שצריך לסייעתא דשמיא בתרתי, הן מה ששייך לו כמו כל אדם, ועוד מה ששייך גם לאחרים שלא יכשלו על ידו, ואם ח"ו יש לו גיאות אין לו סייעתא דשמיא, כי אין אני והוא יכולין לדור כאחת.

כשהיה באיזה עיר נכנסו החסידים לדבר עמו, ושאל אותם אם יש להם אהבת חברים, ואמרו לו שכל אחד הולך לעצמו, וענה: אם כן אין לי עם מי לדבר, ופעם אחרת אמר להם, אין שום איש שאפשר לדבר עמו, הם עצים ועצמות ופלעקער, אם לא יתאגדו יחד באהבת חברים.

כשנסע בחזרה מהמרחצאות, פגש בו אחד מצדיקי הדור, ובין הדברים שאל את רבינו מה דעתו אודות המרחצאות, ואמר לו רבינו: שלדעתו זה הכל הבל, ושאל אותו אם כן למה הוא נוסע לשם, וענה לו רבינו: כתוב בתורה עזוב תעזוב עמו, וכביכול בעצמו מקיים גם כן מצוה זו, ועי"ז שהוא עושה פעולה מצדו, הוא מביא בזה שהשי"ת יקיים עזוב תעזוב עמו.

פעם ישב בשלחן הטהור, ואחד הגביה את רגלו על הספסל, אמר אליו: אם היית יודע לפני איזה לייכטער אתה יושב, היית נוהג יותר בדרך ארץ, אצל המנורות למד הרב המגיד מקאזיניץ. כל זה סיפר בנו רבינו מקארלין, וסיים: שלכבוד עצמו לא הקפיד כלום, רק בשביל הלייכטער.

רבינו מקארלין זצוק"ל, אמר עליו: אע"פ שהטמין את עצמו כל כך, ועשה הכל בהסתר, עם כל זה קבלו ממנו הרבה חיות.

(הרה"ח ר' אברהם יצחק מהורודוק ז"ל, אמר: דער רבי ז"ל איז דאך געווען באהאלטין, ער איז נאך מער באהאלטין, רבינו זה).

ועוד אמר: מי שהי' לו אמונה חזקה באדמו"ר הצעיר זצ"ל, האט זיך נאך גיקענט האלטין בא דעם טאטין, ווייל עם איז אויך נישט געווען צוא פאר שטיין, אבער ווער עס האט זיך גיהאלטין בא דעם אלטין זיידין (אדמו"ר הזקן זצ"ל) אליין, זיינען געווען אסאך וואס זיי זיינען אוועק גיפאלין פון טאטין.

ועוד סיפר רבינו ממנו, שבזמן האחרון התנהג יותר בהתגלות, מפני שראה אז סיוועט שוואך אין דיא אמונה, ולטעם זה האט ער לעצטינ'ס שטארק צוא גיהאלטין דיא זיצונגען, ער האט זיך אליין עוסק געווען מיט דיא מלוה מלכה'ס, און ער האט פיהל פאר בריינגט בא דיא זיצונגען.

אמר בזה הלשון: איוד ארב אין ווארשא, און אגוטער יוד, און זיצט אגאנצין טאג אין טלית ותפילין על התורה ועל העבודה, און וועט קיין מאל פון גיהנם נישט ארויס גיין... דהיינו אציוני.

והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלקים, אם המנגן לא יש לו התפעלות יותר מהנגן „פון דעם פידיל", שאינו מתגאה, אז ותהי עליו רוח אלקים.

ישמחו במלכותך שומרי שבת, יש כתה שכל השבוע הם עובדים במלאכתם, וכשבא שבת קודש מחכים ליציאתו, כמו ואביו שמר את הדבר, ועוד יש כתה שהם „קוראי עונג", אז סיקומט שבת מאכט מען אגוטין קוגיל ועוד מאכלים טובים, ואמנם יש עוד כתה „עם מקדשי שביעי", היינו שהם מקדשים את השבת בתורה ועבודת השם, אעפ"י ש„כלם ישבעו ויתענגו מטובך", כיון שכלם שומרים את השבת, מכל מקום „ובשביעי רצית בו וקדשתו", הקב"ה רוצה בכתה זו שהם מקדשים את יום השביעי.

זקנו הרה"ק ר' אלימלך מגראדזיסק זצ"ל, חיבר ספר על הארבע פרשיות, וכשהביאו לפני רבינו — נכדו — את הספר, אמר: דעם גאנצין חיבור קען מען ארויס געבין אין 4 ווערטער, שקלים מידארף זאך וועגין, זכור מידארף גידיינקען, פרה מידארף זאך רייניגין, החודש וועט איהר באנייט ווערין.

אחד מחסידי קאזיניץ שהי' גר בסטאלין הי' מביא תמיד פריסת שלומים מאחיו הרה"צ ר' ירחמיאל משה זצ"ל אדמו"ר מקאזיניץ, ורבינו הי' יושב על כסאו והאזין לדבריו ברב קשב, בשמעו את כל דרכו בקודש והתנהגותו בקדושה וטהרה, ואחר כך קם רבינו מלא קומתו ואמר: אודאי אודאי, מיין משה'לי איז אגיצייכינטער אין גאנץ פולין, ואחז בבגדיו כנגד לבו והוסיף מתוך התרגשות ואמר: „מיר ווייסין גאר נישט, נאר בלויז סערצע צוא גאט ברוך הוא".

שאל אותו אדם נכבד בנש"ק, הלא כתוב שויתי ה' לנגדי תמיד, ומה העצה שלא להסיח דעת מזה, וענה לו בלשון קדשו: אזאך וואס שטייט תמיד קעגין דיא אויגין, וויא אזוי קען מען מסיח דעת זיין פון דעם, וזה הי' כשרבינו עוד הי' צעיר לימים.

בחתונתו של אחד מבניו הקדושים, ישב יחד עם המחותן, וחכה עליו שיאכל ופנה אליו ואמר: שלא יצטנן האוכל, וועט איהר קיין הנאה נישט האבין פון עסין, וענה לו רבינו: הנאה האבין מיר שוין לייגג נישט גיהאט פון עסין.

צדיקי הדור מרבים בשבחו

מה שאמר עליו זקנו אדמו"ר הזקן.

כשהיה הרה"צ ר' דוד בידרמאן זצ"ל בסטאלין בשנת תרל"א, ורבינו אז בן שנתיים ושלש חדשים, אמר אליו בזה הלשון: אליהו איז אונז נאך גיגיינגען טריט ווייס, ביז דאס קינד איז גיבארין גיווארין, היינט איז ער אין גאנצין בא אונז.

אז דוא פארסט אין פולין, וואלט כדאי גיוועזן, אז דוא זאלסט אריין גיין צוא דעם קינד (כשהי' אז בבית אבי אמו בגראדזיסק), און מאכין אשהחיינו אויף דיא נייע פרי, סיאיז אשיינע פרי.

בעת שלא רצה לאכול מהעוף שהיתה עליו שאלה, נכנס אליו זקנו הרה"ק, ואמר אליו בזה הלשון: „הערשט

ברכת אהרן - פרח מטה אהרן הויזמאן, אהרן בן אשר עמוד מס 156 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

פיליוועט מען דיר פון הימל, אז דוא וועסט זיין אגרויסער — זאלסטו זאך אליין פיליוועט".

כשהיה בן שנה אחת, אחז אותו חסיד אחד על ידיו, ועמד מאחורי כסאו של רבינו אדמו"ר הזקן זצ"ל — כשאמר תורה כדרכו בקודש, וסיים: היוצא לנו מזה, — החזיר רבינו את ראשו אליו, ואמר לו: „ישראל'טשע הערסט".

הרה"ק ר' דוד משה הסבא קדישא מטשורטקוב זצ"ל, אמר, כי לעת זקנותו רצו לכבד אותו בדרך חדשה, מיהאט אונז גיוואלט מכבד זיין מיט אנייעם דרך, האבין מיר נישט גיוואלט, ווייל מיר זיינען שוין אלט, אבער דער ינוקא, פירט דאס אויס אין גאנצין.

אחד מחסידי טשורטקוב התאונן לפני הרה"ק ר' ישראל זצ"ל, כי קשה עליו הדרך לבוא אליו בכל פעם בעת הצורך, כי הוא גר רחוק מטשורטקוב, ואמר לו: שיוכל להכנס אצל אדמו"ר מסטאלין, והוסיף: ער הייסט דאך אונזער נאמען, און ער טוט וואס מיר טוען, און ער זאגט וואס מיר זאגין.

כשהיה באוטבוצק אצל הרה"ק ר' שמחה בונם מווארקא, קיבל את פניו בהערצה גדולה וערך לפניו סעודה, ואנשי שלומו התפלאו מאד, וענה להם על שאלתם: שדרכו דרך ה' — על חודו של חרב, — אויפין שארף פון שווערד — ואודות זה שמתחפש בלבוש הדר, אמר אליהם: מה אומר לכם, אין תוכו כברו, ואפילו המשקפים שלו הם נראים ואינם רואים, אזוי וויא אוואנט, וכל זה להסתיר את עצמו שלא יבינו אותו.

הרה"ק מראדזין זצ"ל אמר עליו ג' דברים: א) שהוא יכול לעמוד בין עשרת אלפים איש, וידבר לארבע קירות הבית, (שאין אדם מבין אותו, ואי אפשר לעמוד לסוף דעתו). ב) כל דבריו שהוא מדבר הוא מאמר חז"ל. ג) ער דינט נישט קיין מענטש נאר גאט אליין, אלא בלתי לה' לבדו.

ואמר על עצמו (בזמן האחרון) שמקודם הי' לו הכח לשמוע משמונה אנשים, שמדברים כל אחד מענין אחר.

הרה"ג ר' יצחק אלחנן אבד"ק קאוונא ז"ל, כתב מכתב לרבינו בתואר **הגאון הצדיק**, ושאל אותו אחד מקרוביו, מה שאתם כותבים עליו „צדיק" הרי הוא זה, אולם התואר „גאון" אינו הולמתו, וענה לו: אז איך שרייב אויף עם הגאון, איז ער טאקע הגאון, וסיפר שפעם אחת ראה את הינוקא מסטאלין, ורבינו ניגש אליו לשלום, והרב אמר אליו: הנה שמעתי עליך שיש לך כשרונות מופלאים, אלא שאינך לומד, וענה לו רבינו: „מאלע וואס מיזאגט"! ושאל אותו הרב, באיזה מסכת הוא לומד, וענה: נדרים, ושאל אותו הרב דבר קל כדי שלא לביישו, ורבינו אמר כל השיטות; הר"ן והרי"ף ונושאי כליהם, וסיים הרב: „האב איך גיזען אז ער איז טאקי הגאון".

לפי גירסא אחרת; אמר אליו הרב שרוצה לדבר עמו בדברי תורה,

ברכת אהרן - פרח מטה אהרן הויזמאן, אהרן בן אשר עמוד מס 157 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

וענה בחיוב, והיכן, וענה לו רבינו: אפילו אין דיא פאר ווארפינע ערטער (אין ש״ס), והתחיל עמו לפלפל בהלכות קדשי המזבח, וראה שהוא מלא וגדוש בסדר קדשים כיהודי היודע לומר אשרי. **פעם** נכנס רבינו בפלפול עם הרב ר׳ אשר פיאלקוב אב״ד דסטאלין, (זה הי׳ בפרוס חג הפסח בעת ניקוי החדרים לחג הפסח), והתחיל במסכת חולין ממשנת הכל שוחטין, ועבר על כל המימרות בעל פה, מדף לדף עד גמירא. **וידוע** שרבינו בעת שהיה בן שמונה עשרה שנה הי׳ אז בקי בכל הש״ס כלה על בוריה.

אחרית ימיו

בזמן האחרון אמר בזה הלשון: דער הייליגער זיידאלע האט גיזאגט; משיח דארף דאך קומען, משיח וועט דאך קומען, נאר טאמער וועט ער נישט קומען וויא עס דארף צוא זיין, וועט ער קומען דורך מלחמות וכו׳ ה׳ ירחם.

זמן מה לפני פרוץ המלחמה העולמית בשנת תרע״ד, הלך רבינו בלילה בחצרו, ונשען על ידי אחד החסידים, ואמר אליו: אוי ווייא, אגרויסע חשכות גייט אראפ אויף דער וועלט.

ואז פקד על החסידים מאר״י שהיו בסטאלין, לחזור לבתיהם, וחסיד אחד מהם שהי׳ נוכח אז בעת שרבינו עמד ליד החלון, והחליק את אדי החום, ורבינו אמר אז שהוא רואה חשכות בעולם, וענה לו זה, דארף דער רבי זען סיזאל ווערין ליכטיג, ואמר: הלואי זאהל זיין וויא איהר זאגט, אבל זה כבר אחר מעשה, וד״ל.

בעת ההיא הי׳ רבינו בווארשא, וקם בבוקר ונכנס לחדר האוכל והריח בחוטמו ואמר: עס שמעקט טומל (השערוריה גוברת) אויף דיא וועלט, כך אמר כמה פעמים, והיה שם אחד שהי׳ לו ידיעה בעתונים, ואמר זה, שאין שום חדשות בעולם, וענה לו: שהעתונים וייסין גאר נישט, אויב מען וויל וויסין וואס וועט זיין, זאהל מען בא אונז פרעגין, אז מיר שטייען אויף אין דער פריא, און מיר גיבין אקוק אויף דער אויר העולם, זעהען מיר וואס וועט זיין מיט דריי חדשים שפעטער.

בטרם שנסע לברלין קודם שנסע מווארשא, אמר לבניו הק׳: הגם שאין דרכי לדבר ולדרוש, אך מילים אחדים רצוני להשמיע בפיכם, „איהר זאהלט אייך האלטין בא אשטיקיל אמת, בא דעם גאנצין אמת קאן איך אייך נישט זאגין, נאר בא אשטיקיל אמת״, וסיפר מהרבי ר׳ ברוך זצ״ל, שהי׳ מתפלל על הציון של הבעש״ט זצ״ל, דרך שקר הסר ממני, והי׳ מתפלל פסוק זה מאה פעמים, ובכל פעם התפלל במדריגה יותר גבוה, ובפעם הראשון כבר התפלל במסירות נפש בפועל. ובכה הרבה מאד באלו הדברים, ורצה לדבר עוד, ובין כך נכנס מישהו והפסיקו.

בטרם שנסע לפריינקפורט שאל אותו אחד החסידים: אם הוטב לו

מעט, ואמר אליו: הלא סוף כל סוף אין לנו עוד זמן לחיות הרבה, לפי שכל משפחתינו לא האריכו ימים, ושאל אותו זה: הלא אא״ז אדמו״ר הזקן זצ״ל האריך ימים הרבה, וענה לו: משפחתינו הם: שמואל הרמתי ושלמה המלך ע״ה והרה״ק מרוזין זצ״ל.

ופירש הכתוב: צרות, לבבי הרחיבו; צרות הכלל והפרט, הרחיבו את לבבי, האבין פאר ברייטערט מיין הארץ, והגמ׳ אומרת: כל כאב ולא כאב לב. ובעיקר העיק על לבבו הטהור מהפרעות האיומות השחיטות וההריגות שנשפך דם נקי מעם ישראל, על ידי הבאנדעס ימ״ש, ודבר זה נגע עד צפור נפשו.

כשהיה בקיוב ונהרג שם הרה״ח ר׳ שלום בלעזשיבער ע״ה, אמר: סיאיז בא מיר גיפאלין דער לעצטער סאלדאט, ועוד אמר: סיהאט זאך היינט גימישט הימל מיט דיא ערד, מיהאט גימיינט מיך, נאר מיר האבין גיהאט גוטע פריינד, וואס האבין אונז אויס גיטוישט, זה אמר על ר׳ שלום הנ״ל באותו יום.

וסיפר רבינו מקארלין: שתיכף אחר המרידה ברוסיא, שנהרג הצאר, נעשו אז אגודות אגודות, וגדולי ישראל עשו אסיפות והשתתפו בעניני המלוכה, ורבינו לא לקח חבל בין אלו האגודות, פעם באיזה שבת עלה רבינו על הבימה, ואמר דרוש לפני העולם, והמשיל הדבר לחולה שצריך לניתוח, ולאחר הניתוח צריך החולה לשכב במנוחה, ולא יצנע את עצמו משך זמן עד שנתרפא הניתוח, ובאם החולה לא ישכב במנוחה, ויתהפך לצדדיו; אז נפתח הניתוח, ויכנס לשם ליחה, ויכול להפסיד את חייו, כך הוא הענין כעת שעשו ניתוח לעם ישראל, ואם ישבו במנוחה על מקומם ולא ירעשו באסיפות ואגודות בעניני המלוכה, אז יהיה מזה הניתוח תועלת לעם ישראל, ואם לא ישמעו לדברינו ויקחו חבל בעסקי המלוכה, הרי ישפך דם נקיים ברחובות ובשוקים, אלה הסרים למשמעתו שמעו וחדלו, אך המון העם לא שמו לבם לדבריו, ותיכף אחר זה נעשו בעוה״ר ההריגות והשחיטות באוקריינא וביתר ערי ישראל.

ואחד מגדולי ישראל שלח אליו מכתב, מדוע רבינו אינו מתענין בדבר המלוכה כמוהם, הלא זה אתחלתא דגאולה, ואמר רבינו בתמיה: לפלא בעיני, איש גדול כזה יטעה את עצמו כל כך, ויאמר שזהו אתחלתא דגאולה.

לאחר הסתלקות רבינו אמר אז רבינו מקארלין זצוק״ל: באם היה רבינו זצ״ל רואה את העולם במצב כזה, אחר עבור הצרות האיומות — לא היה רוצה להסתלק מן העולם, כי אז היה זמן הבלבול והרעש והפחד מחרב רעה, ואין יוצא ובא, ואמר בעצמו שאין לו מה לעשות עוד בעולם, ואי אפשי בחיים כאלו, ולראות מה שעוללו לישראל באכזריות כזו, ואולם אם היה רואה איך שבא ישראל אל המנוחה, ושואפים למצות מעשיות ומסדרים פה שבתות וימים טובים כרגיל, וגם באים ממקומות אחרים ועושים הוצאות במסירות נפש, ומה גם

ברכת אהרן - פרח מטה אהרן הויזמאן, אהרן בן אשר עמוד מס 159הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

יהודי רוסיא שיש להם מסירות נפש ומלחמות כבדות על כל פסיעה ופסיעה — אז עיניו ראו ושמחו, ולא היה רוצה להסתלק מן העולם, ולחיות בחיי נחת. באריכות ימים ושנים.

עוד דיבר רבינו בליל ההילולא קדישא מהסתלקותו, ואמר: שזה ענין של פלא מאביו זצ״ל, שכל ימיו עסק באהבת אחים, על כן הסתלקותו היתה גם כן ביום כנסיה שמתאספים יחד בראש השנה כל הגוטע ברידער.

גם אמר: דער טאטע האט גיוויזין אַוועג אז אוואו מיקומט, זאהל מען קענען מיט האלטין, אז מיקומט ארויס אויף דער וועלט — וואלט מען דאך גיקענט ח״ו פארפאלין ווערין, נאר דער טאטע האט גיוויזין אז מיקען אומעדום מיט האלטין.

באחרית הימים

מה שהעיד הרה״ח המפורסם ר׳ חיים מענדיל ז״ל, באסיפה הגדולה של (מוצאי) שבת בראשית, שקראו לכל אנשי שלומינו מכל העיירות, והושיבו בית־דין על זה, והכריזו את הכתוב „אם לא יגיד וכו׳״, וכל אחד השמיע מה ששמע מרבינו זצ״ל קודם ההסתלקות, בענין הנשיאות לבחור להם לראש ולנשיא.

והתחיל לספר דברים כהויתן, את אשר שמע מפי אדמו״ר זצ״ל: הנה בהיותי בימים האחרונים של חג הפסח, אותו הפסח האחרון לימי חיי רבינו זצ״ל, אשר חזר אז מווארשא, כי הי׳ בווארשא כל ימי החורף, ועל חג הפסח בא לביתו נאוה קודש, וגם בנו הרה״צ אדמו״ר מקארלין בא על חג הזה לסטאלין מקיעוו, ואמר רבינו זצ״ל: הודו לה׳ שהוא בא, ער וועט אונז פירין דעם הויף, ב״ה מיר האבין שוין ווער עס וועט אונז פירין דעם הויף.

„ער האט זאך דארט גוט פאר פראוועט גינומען האט ער פון בײדע חדרים, דארט האט ער גינומען דעם גאר־גישט״.

אחר החג כאשר באתי לקבל ברכת הפרידה מאדמו״ר זצ״ל, לקח אותי להזאל ויסגור את הדלת, אז לבשה נפשי חרדה כי הבנתי אשר הוא רוצה למסור לי איזה דבר סוד, וכן הי׳, ורבינו ישב על הכסא המיוחד לו בהזאל, והתחלת דברי קדשו הי׳ כך: „איך מוז פאר דיר זאגין — אז מיין שלאפקייט איז א סייאזנע (רצינית)״, וכאשר שמעתי את דבריו הקדושים השבתי לו — גאט וועט העלפין און ער וועט שיקין א רפואה, ולא נתנני לדבר, ואמר: יא יא „איך שרעק זאך ניט פאר דעם שטארבין, איך שרעק זאך קיין מאהל ניט״...

ומיד התחיל לדבר מבניו הקדושים אחד אחד, ומנה שבחם, וכאשר התחלתי לשמוע דברים אלה, עמדתי נרעד ונשתומם, כי ראיתי אשר הוא רוצה לצוות דבר מה, מובן היטב הטעם שהי׳ לי אז, רציתי להעתיק ממוחי אשר אין זה כענין צוואה, אבל לא יכולתי, ורבינו זצ״ל לא הפסיק לדבר דבריו הקדושים בלי הפסק כלל, ופרט לפני את כל אחד בשבחו, עד

ברכת אהרן - פרח מטה אהרן הויזמאן, אהרן בן אשר עמוד מס 160הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שבא למרן הוא רבינו מקארלין, ואמר בזה הלשון: „איך וויל דוא זאלסט איהם שטיצין ברוחניות ובגשמיות, איך וויל דוא זאלסט דאס וויסין און זאגין", אז ראיתי בעליל כי הוא ענין צוואה, ודעת לנבון נקל איך הי' הטעם באותו מעמד, ואמר אלי דוא הערסט, אז עניתי ואמרתי תיכף בזה הלשון: רבי, איך הער וואס דער רבי זאגט, והראה עוד פנים שוחקות אלי, ואמר על רבינו בנו הרה"צ מקארלין, „איך בין זייער צוא פרידין וואס ער איז גיקומען, ער איז בא מיר אמאל אויך גיוועזן, ער פירט היינט בא מיר דיא הוצאה", ובזה תם הסיפור אז בימים ההם.

אחר כך הייתי בווארשא באותו קיץ טרם נסע למנוחות לפריינקפורט דמיין, אז בעת קבלת ברכת הפרידה, ראיתי, אז דאס איז דער לעצטער גיזעגינען, והרכנתי ראשי למטה ובכיתי מאד, וגם רבינו בכה מעט, והתחיל לדבר דבריו הקדושים והטהורים, ואמר: „אונזער שטוב איז שוין 160 יאהר, אונזער חדר איז גישטעלט גיווארין זיך דער ווייטערין פון שקר און פון חנופה, און קיין אני ניט, עס איז פאראן גאנץ גרויסע גוטע־יודין, אנאר אז בא זיי איז דער אני, פאלין זיי מיט דער מיט אריבער ווער סיוועט גיין אויף אונזער דרך, איז אונזערער", — והדברים האלה דיבר בהתלהבות נוראה —.

ובתוך כך הזכיר את הרבנית הצדיקת מרת ברכה שיינדיל, וכה אמר: „מיין ווייב איז איין ערליכע אידענע, דאנקען גאט דיא קינדער גייען נאך נאך איהר, גיט זי נאך דיא קינדער".

באותו זמן הגיע ידיעה כי נגמר השידוך של בנו הרה"צ ר' יוחנן־מאליק, והי' שבע רצון מאד מזה, ואמר בזה הלשון: (בני הרה"צ ר') יוחנן האט מיר גיענפערט על דבר השידוך הזה, כאשר שאלתי אותו אם הוא יתרצה, השיב לי אז... וויא אחסיד און אקלוגער, ועוד אמר עליו לזוגתו הרבנית, בעת שנפרד ממנה לדרכו האחרונה, ובכתה בדמעות שליש, ובתוך כך עבר בנו זה הרה"צ — „אז מיר האבין אראפ גיבראכט אזא נשמה אויף דער וועלט איז אויך גינוג".

וכאשר התחזקתי מעט והתאפקתי מבכי אמרתי לפניו בזה הלשון: מיר האפין אז גאט וועט אייך שיקין ארפואה, וויל דיא גאנצע וועלט בעט פאר אייך, ענה רבינו בקול בכי ואמר: „דאס איז אזאך, תפילת רבים קען העלפין אפילו נאך דעם גזר דין".

אחר כך נתן לי ידו הקדושה, ואמר לי: נוא דוא ווייסט אלעס, והזכיר לי במוחי הדברים הראשונים אשר דיבר עמי בהיותי בסטאלין בימים האחרונים של חג הפסח.

כשנסע לדרכו האחרונה לעיר פריינק־פורט דמיין, והיה לו עגמת נפש הרבה כידוע, (מביתו ומחלתו, ומכל הענין שעמד לפניו, ובפרט מה שנגע על לבו היא העיר סטאלין), ונחמו אותו וברכו לו כי בעזרת השי"ת יהיה לו רפואה שלימה, ויחזור לביתו נאוה קודש בסטאלין, ענה להם: „קיין סטאלין וועל איך זיך שוין מער נישט אומקערין, נאר אויב יא, וועל איך זיך אומקערין קיין קארלין".

ברכת אהרן - פרח מטה אהרן הויזמאן, אהרן בן אשר עמוד מס 161 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה